

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 14.

AUTOMATIKAI ÉS ELEKTRONIKAI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez (az értékelőtanárok részére)

Az egyszerű, rövid feladatok és az összetett feladatok megoldásának értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási útmutatónak való megfelelés.

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van.

A maximális pontszám csak akkor adható meg, ha a megoldás a mennyiségi szempontok mellett a minőségi szempontokat és a feladat megoldásának dokumentálására vonatkozó elvárásokat maradéktalanul kielégíti. A feladatra (részfeladatra) adható maximális pontszámot csak akkor kaphatja meg a vizsgázó, ha a képletbe az adatokat szakszerűen behelyettesíti és így számítja ki a végeredményt.

A végeredmény csak akkor fogadható el teljes pontszámmal, ha az eredmény számértéke és mértékegysége is kifogástalan.

A részkérdésekre adható legkisebb pontszám 1 pont, tört pontszám nem adható.

Összefüggő részkérdések esetén, ha hibás valamelyik részfeladat eredménye, akkor a hibás eredmény következő részfeladatban (részfeladatokban) történő felhasználása esetén a kifogástalan megoldásokra a feltüntetett pontokat kell adni.

Pontlevonást eredményez, ha a tovább vitt részeredmény szakmailag egyértelműen lehetetlen, illetve extrém, vagy a felhasznált részeredmény csökkenti az utána következő részfeladat(ok) megoldásának bonyolultságát.

Az útmutatótól eltérő, de szakmailag jó megoldásokat is el kell fogadni a feltüntetett pontszámokkal.

Feladatlap
Egyszerű, rövid feladatok megoldása**Maximális pontszám: 40**

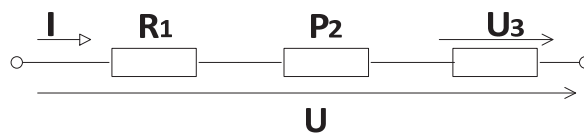
1. Töltse ki a táblázat üres celláit az első oszlopban található minta alapján! Az értékeket normál alakban írja! 4 pont

4,7 μF	2,2 $\text{M}\Omega$	600 mV	30 kW	30 mA
$4,7 \cdot 10^{-6} \text{ F}$	$2,2 \cdot 10^6 \Omega$	$6 \cdot 10^{-1} \text{ V}$	$3 \cdot 10^4 \text{ W}$	$3 \cdot 10^{-2} \text{ A}$

2. Egy $G = 2 \text{ mS}$ vezetőképességű elemet $U = 16 \text{ V}$ villamos feszültségről működtetünk. Mekkora áram jön létre (I)? 3 pont

$$I = U \cdot G = 16\text{V} \cdot 2\text{mS} = 32\text{mA}$$

3. Számítsa ki az alábbi áramkör kapocsfeszültségét (U)! 4 pont
Adatok: $R_1 = 2 \text{ k}\Omega$, $P_2 = 20 \text{ mW}$, $U_3 = 3 \text{ V}$, $I = 4 \text{ mA}$

$$U = R_1 \cdot I + \frac{P_2}{I} + U_3 = 2\text{k}\Omega \cdot 4\text{mA} + \frac{20\text{mW}}{4\text{mA}} + 3\text{V} = 16\text{V}$$

4. Soros RC áramkörben $R = 0,8 \text{ k}\Omega$ és $X_C = 600 \Omega$. Mekkora az áramkör váltakozó áramú eredő ellenállása (Z)? 3 pont

$$Z = \sqrt{R^2 + X_C^2} = \sqrt{(0,8\text{k}\Omega)^2 + (600\Omega)^2} = 1\text{k}\Omega$$

5. Határozza meg annak a párhuzamos rezgőkörnek a jósági tényezőjét (Q_0), amelyben a veszteségi ellenállás $R_V = 5 \text{ k}\Omega$, és az induktív reaktancia $X_{L0} = 62,5 \Omega$! 3 pont

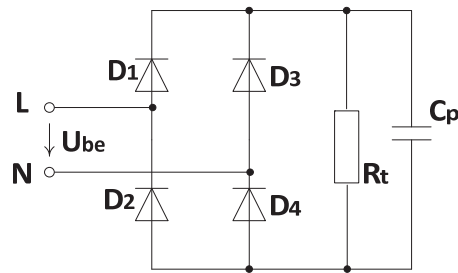
$$Q_0 = \frac{R_V}{X_{L0}} = \frac{5\text{k}\Omega}{62,5\Omega} = 80$$

6. Egy ideális kondenzátornak $X_C = 2 \text{ k}\Omega$ a kapacitív reaktanciája $f = 5 \text{ kHz}$ frekvencián. Számítsa ki a kondenzátor kapacitását (C)! 4 pont

$$C = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f \cdot X_C} = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot 5\text{kHz} \cdot 2\text{k}\Omega} \cong 16\text{nF}$$

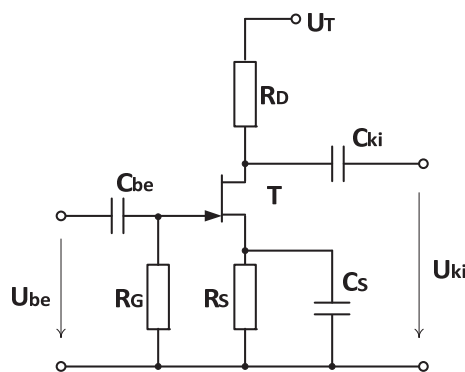
7. Készítsen egy egyfázisú, kétutas, kétütemű egyenirányítót félvezető diódák segítségével! A kapcsoláson tüntesse fel a pufferkondenzátort és a fogyasztót is!

4 pont

8. Adja meg az alábbi erősítőkapcsolás kimeneti ellenállásának (r_{ki}) számítására használt összefüggést!

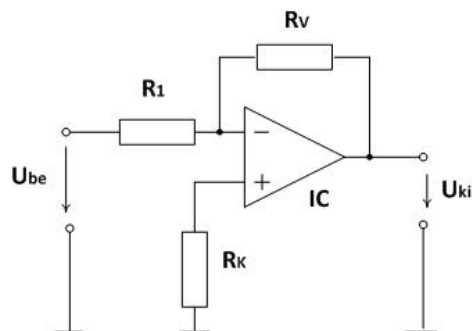
3 pont

$$r_{ki} = \frac{1}{y_{22S}} \times R_D$$

9. Adja meg az alábbi rajzon látható kapcsolás feszültségerősítés számítására használt összefüggését!

2 pont

$$A_U = -\frac{R_V}{R_1}$$

10. Egyszerűsítse a következő logikai függvényt algebrai úton!

4 pont

$$F^3 = A \cdot B \cdot \bar{C} + A \cdot \bar{B} \cdot \bar{C} + A \cdot C$$

$$F^3 = A \cdot B \cdot \bar{C} + A \cdot \bar{B} \cdot \bar{C} + A \cdot C = A \cdot \bar{C} \cdot (B + \bar{B}) + A \cdot C = A \cdot \bar{C} + A \cdot C = A \cdot (\bar{C} + C) = A$$

11. Töltse ki egy R-S típusú tároló igazságtábláját!

4 pont

S	R	Q^{n+1}
0	0	Q^n
0	1	0
1	0	1
1	1	x

12. Határozza meg a villamos reteszelés fogalmát!

2 pont

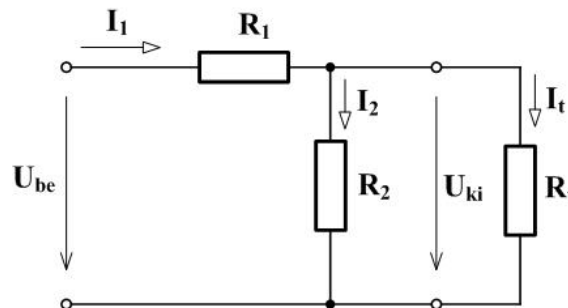
Villamos reteszelés alatt azt a villamos elrendezést értjük, amely megakadályozza valamely berendezés idő előtti bekapcsolását, vagy amely megakadályozza két vagy több berendezés együttes működését.

Részletes értékelés:

1. Minden helyesen kitöltött cella 1-1 pont
Maximum 4 pont
2. I összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 3 pont
3. U összefüggés 2 pont, számítása 2 pont
Maximum 4 pont
4. Z összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 3 pont
5. Q_0 összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 3 pont
6. C összefüggés 2 pont, számítása 2 pont
Maximum 4 pont
7. Teljes, működő áramkör 4 pont, egy hiba esetén 3 pont, további hibák esetén 0 pont, működésképtelen, zárlatos kapcsolás esetén 0 pont
Maximum 4 pont
8. Helyes összefüggés 3 pont, hiba esetén 0 pont
Maximum 3 pont
9. A_U összefüggés 2 pont
Maximum 2 pont
10. Egyszerűsítés 4 pont, egy hiba esetén 3 pont, további hiba 0 pont
Maximum 4 pont
11. Helyesen kitöltött táblázat 4 pont, hiba esetén 0 pont
Maximum 4 pont
12. Helyes megfogalmazás 2 pont
Maximum 2 pont

Összetett feladatok megoldása**Maximális pontszám: 80****1. feladat****Összesen: 20 pont****Passzív áramkör vizsgálata**

Az ábrán egy ohmos ellenállásokból álló feszültségosztó áramkör látható.

Adatok: $R_1 = 2 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 3 \text{ k}\Omega$, $R_t = 6 \text{ k}\Omega$, $U_{be} = 10 \text{ V}$

Feladatok:

- Határozza meg a feszültségosztó terhelés nélküli kimeneti feszültségét ($U_{kiü}$)!
- Számítsa ki a terhelt feszültségosztó kimeneti feszültségét (U_{kit})!
- Határozza meg a terhelt feszültségosztó áramait (I_1 , I_2 , I_t)!
- Terhelt esetben számítsa ki az osztó ellenállásain fellépő teljesítenyeket (P_1 , P_2)!

1. feladat megoldása**20 pont**

- a) Az üresjárási kimeneti feszültség meghatározása:

5 pont

$$U_{kiü} = U_{be} \cdot \frac{R_2}{R_1 + R_2} = 10 \text{ V} \cdot \frac{3 \text{ k}\Omega}{2 \text{ k}\Omega + 3 \text{ k}\Omega} = 6 \text{ V}$$

- b) A terhelt osztó kimeneti feszültségének számítása:

5 pont

$$U_{kit} = U_{be} \cdot \frac{R_2 \times R_t}{R_1 + (R_2 \times R_t)} = 10 \text{ V} \cdot \frac{3 \text{ k}\Omega \times 6 \text{ k}\Omega}{2 \text{ k}\Omega + (3 \text{ k}\Omega \times 6 \text{ k}\Omega)} = 5 \text{ V}$$

- c) Az áramok meghatározása:

6 pont

$$I_2 = \frac{U_{kit}}{R_2} = \frac{5 \text{ V}}{3 \text{ k}\Omega} \cong 1,67 \text{ mA}$$

$$I_t = \frac{U_{kit}}{R_t} = \frac{5 \text{ V}}{6 \text{ k}\Omega} \cong 0,83 \text{ mA}$$

$$I_1 = I_2 + I_t = 1,67 \text{ mA} + 0,83 \text{ mA} = 2,5 \text{ mA}$$

---

d) A teljesítmények számítása:

4 pont

$$P_1 = I_1^2 \cdot R_1 = (2,5 \text{ mA})^2 \cdot 2 \text{ k}\Omega = 12,5 \text{ mW}$$

$$P_2 = \frac{U_{\text{kit}}^2}{R_2} = \frac{(5 \text{ V})^2}{3 \text{ k}\Omega} = 8,33 \text{ mW}$$

Részletes értékelés:

a) $U_{\text{kiü}}$ összefüggés 3 pont

$U_{\text{kiü}}$ számítása 2 pont

Maximum 5 pont.

b) U_{kit} összefüggés 3 pont

U_{kit} számítása 2 pont

Maximum 5 pont.

c) I_2, I_t, I_1 összefüggések 1-1-1 pont

I_2, I_t, I_1 számítások 1-1-1 pont

Maximum 6 pont.

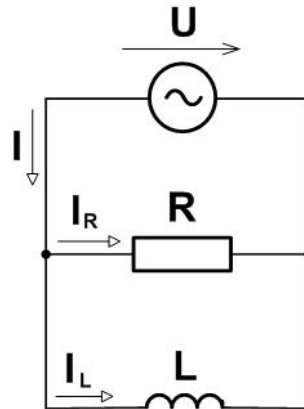
d) P_1, P_2 összefüggések 1-1 pont

P_1, P_2 számítások 1-1 pont

Maximum 4 pont

2. feladat**Összesen: 20 pont****Váltakozó áramú hálózat számítása**

Az alábbi ábra egy ideálisnak tekinthető váltakozó áramú generátorról táplált párhuzamos RL kapcsolást tartalmaz.

Adatok:

$$U = 10 \text{ V}$$

$$X_L = 100 \ \Omega$$

$$R = 50 \ \Omega$$

$$f = 100 \text{ Hz (a generátor frekvenciája)}$$

Feladatok:

- Határozza meg a tekercs inuktivitását (L)!
- Számítsa ki a hálózat áramait (I_R , I_L , I)!
- Készítsen a hálózatról arányos vektorábrát, amelyben a feszültség, az áramok és a fázisszög szerepel! (Igényes szabadkézi vázlat is megfelel.)
- Határozza meg az áramkör impedanciáját (Z)! Számítsa ki a feszültség és az eredő áram közötti fázisszög abszolút értékét ($|\varphi|$)!

2. feladat megoldása**20 pont**

a) Az inuktivitás meghatározása:

3 pont

$$X_L = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot L \Rightarrow L = \frac{X_L}{2 \cdot \pi \cdot f} = \frac{100 \ \Omega}{2 \cdot \pi \cdot 100 \text{ Hz}} \cong 159 \text{ mH}$$

b) A hálózat áramainak kiszámítása:

6 pont

$$I_R = \frac{U}{R} = \frac{10 \text{ V}}{50 \ \Omega} = 200 \text{ mA}$$

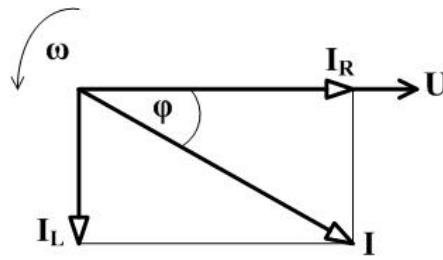
$$I_L = \frac{U}{X_L} = \frac{10 \text{ V}}{100 \ \Omega} = 100 \text{ mA}$$

$$I = \sqrt{I_R^2 + I_L^2} = \sqrt{(200 \text{ mA})^2 + (100 \text{ mA})^2} \cong 223,6 \text{ mA}$$

c) Az arányos vektorábra elkészítése:

6 pont

d) Az impedancia és a fázisszög kiszámítása:

5 pont

$$Z = \frac{U}{I} = \frac{10 \text{ V}}{223,6 \text{ mA}} \cong 44,7 \Omega$$

$$|\varphi| = \arctan \frac{I_L}{I_R} = \arctan \frac{100 \text{ mA}}{200 \text{ mA}} \cong 26,6^\circ$$

Részletes értékelés:

- a) L összefüggés 2 pont
L számítása 1 pont
Maximum 3 pont.
- b) I_R , I_L , I összefüggések 1-1-1 pont
 I_R , I_L , I számítások 1-1-1 pont
Maximum 6 pont.
- c) Hibátlan, arányos vektorábra 6 pont
Elvi hibáknént 1-1 pont levonása 0-ig
Maximum 6 pont.
- d) Z összefüggés 1 pont, számítása 1 pont
 $|\varphi|$ összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 5 pont.

3. feladat

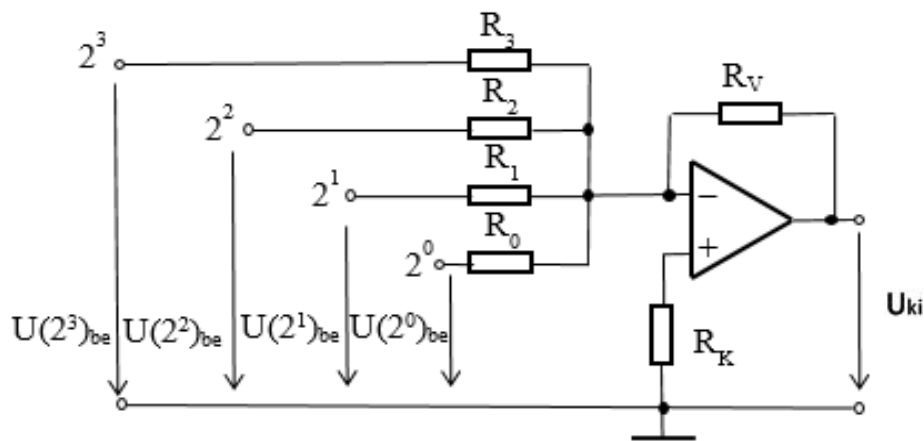
Műveleti erősítő kapcsolás jellemzőinek számítása

Összesen: 20 pont

Az ábrán látható áramkör bemenetére 4 bites bináris számok érkeznek az ábra szerinti súlyozással. Logikai 1-es érték esetén a feszültség $U_{be1} = 3,5 \text{ V}$, logikai 0 esetén $U_{be0} = 0 \text{ V}$. Az R_0 ellenállás értéke $R_0 = 24 \text{ k}\Omega$.

$$R_1 = \frac{R_0}{2}; \quad R_2 = \frac{R_0}{4}; \quad R_3 = \frac{R_0}{8}$$

Ha a bemenetre 0-0-0-1 (decimálisan 1) értéket kapcsolunk, a kimeneten $U_{ki1} = -0,7 \text{ V}$ mérhető. Végezze el a feladatokban előírt számításokat! A műveleti erősítő és a meghajtó áramkörök ideálisnak tekinthetők.

Feladatok:

- Határozza meg a visszacsatolt erősítést a 2^0 helyi értékre vonatkozóan ($A_{UV}(2^0)$), és számítsa ki a visszacsatoló ellenállás értékét (R_V)!
- Számítsa ki a többi helyi értékhez tartozó ellenállások értékét! (R_3 ; R_2 ; R_1)!
- Számítsa ki a kompenzáló ellenállás értékét (R_K)!
- Számítsa ki a maximális kimeneti feszültség értékét ($U_{ki\max}$) 1-1-1-1 meghajtás esetén!
- Határozza meg az R_V ellenállás terhelhetőségét ($P_{V\max}$)!
- Nevezze meg a kapcsolást!

3. feladat megoldása

20 pont

- Feszültségerősítés és visszacsatoló ellenállás meghatározása:

5 pont

$$A_{UV}(2^0) = \frac{U_{ki1}}{U_{be1}} = \frac{-0,7 \text{ V}}{3,5 \text{ V}} = -0,2$$

$$A_{UV}(2^0) = -\frac{R_V}{R_0}; \quad R_V = |A_{UV}(2^3)| \cdot R_0 = 0,2 \cdot 24 \text{ k}\Omega = 4,8 \text{ k}\Omega$$

- b) R_1, R_2, R_3 ellenállások számítása: 3 pont

$$R_1 = \frac{R_0}{2} = \frac{24 \text{ k}\Omega}{2} = 12 \text{ k}\Omega$$

$$R_2 = \frac{R_0}{4} = \frac{24 \text{ k}\Omega}{4} = 6 \text{ k}\Omega$$

$$R_3 = \frac{R_0}{8} = \frac{24 \text{ k}\Omega}{8} = 3 \text{ k}\Omega$$

- c) A kompenzáló ellenállás számítása: 4 pont

$$R_K = R_0 \times R_1 \times R_2 \times R_3 \times R_V = 24 \text{ k}\Omega \times 12 \text{ k}\Omega \times 6 \text{ k}\Omega \times 3 \text{ k}\Omega \times 4,8 \text{ k}\Omega = 1,2 \text{ k}\Omega$$

- d) Maximális kimeneti feszültség értéke: 3 pont

$$U_{\text{kimax}} = -U_{\text{be1}} \cdot \left(\frac{R_V}{R_0} + \frac{R_V}{R_1} + \frac{R_V}{R_2} + \frac{R_V}{R_3} \right)$$

$$U_{\text{kimax}} = -3,5 \cdot \left(\frac{4,8 \text{ k}\Omega}{24 \text{ k}\Omega} + \frac{4,8 \text{ k}\Omega}{12 \text{ k}\Omega} + \frac{4,8 \text{ k}\Omega}{6 \text{ k}\Omega} + \frac{4,8 \text{ k}\Omega}{3 \text{ k}\Omega} \right) = -10,5 \text{ V}$$

- e) A visszacsatoló ellenállás terhelhetőségének meghatározása: 3 pont

$$P_{V\text{max}} = \frac{U_{\text{kimax}}^2}{R_V} = \frac{(10,5 \text{ V})^2}{4,8 \text{ k}\Omega} \cong 23 \text{ mW}$$

- f) A kapcsolás megnevezése: 2 pont

Digitál/analóg átalakító kapcsolás

Részletes értékelés:

- a) $A_{UV} (2^0)$ összefüggés 1 pont, számítása 1 pont
 R_V összefüggés 1 pont számítása 2 pont
Maximum 5 pont.
- b) R_1 számítása 1 pont
 R_2 számítása 1 pont
 R_3 számítása 1 pont
Maximum 3 pont.
- c) R_K összefüggés 3 pont, számítása 1 pont
Maximum 4 pont.
- d) U_{kimax} összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 3 pont.
- e) $P_{V\text{max}}$ összefüggés 2 pont, számítása 1 pont
Maximum 3 pont.
- f) Kapcsolás megnevezése 2 pont
Maximum 2 pont.

4. feladat

Logikai függvény megvalósítása

Összesen: 20 pont

Valósítsa meg az előírt kapuáramkörökkel az alábbi igazságtáblázatával megadott négyváltozós logikai függvényt! „A” –²3 súlyozású függvényváltozó. A változók csak ponált formában állnak rendelkezésre.

A	B	C	D	F ⁴
0	0	0	0	0
0	0	0	1	0
0	0	1	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	0	0
0	1	0	1	1
0	1	1	0	0
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	0	1	1	1
1	1	0	0	1
1	1	0	1	1
1	1	1	0	0
1	1	1	1	1

Feladatok:

- Írja fel a függvény sorszámos diszjunktív és sorszámos konjunktív alakját!
- Ábrázolja a függvényt grafikusán!
- Olvassa ki a legegyszerűbb diszjunktív alakot!
- Valósítsa meg a függvényt ÉS-VAGY-INVERTER rendszerben!
- Kiemeléssel alakítsa a függvényt kétbemenetű NAND kapukkal megvalósítható formára, és rajzolja fel a kapcsolást!

4. feladat megoldása

20 pont

- a) Sorszámos alakok felírása:

5 pont

$$F^4 = \Sigma^4(5,7,10,11,12,13,15)$$

$$F^4 = \Pi^4(1,6,7,9,11,12,13,14,15)$$

- b) Grafikus ábrázolás megvalósítása:

3 pont

		C				
		0	1	0	0	
A	0	0 ₀	0 ₁	0 ₃	0 ₂	B
	0	0 ₄	1 ₅	1 ₇	0 ₆	
	1	1 ₁₂	1 ₁₃	1 ₁₅	0 ₁₄	
	1	0 ₈	0 ₉	1 ₁₁	1 ₁₀	
		D				

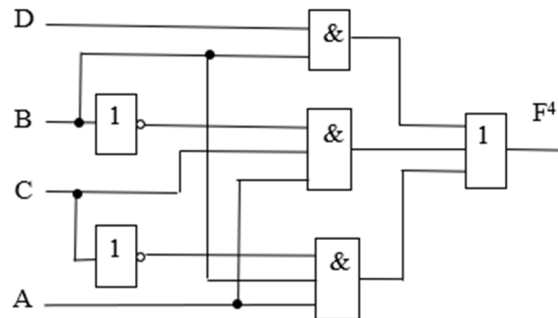
c) Minimál diszjunktív alak felírása:

4 pont

$$F^4 = B \cdot D + A \cdot \bar{B} \cdot C + A \cdot B \cdot \bar{C}$$

d) A függvény ÉS-VAGY-INVERTER-rel történő megvalósítása:

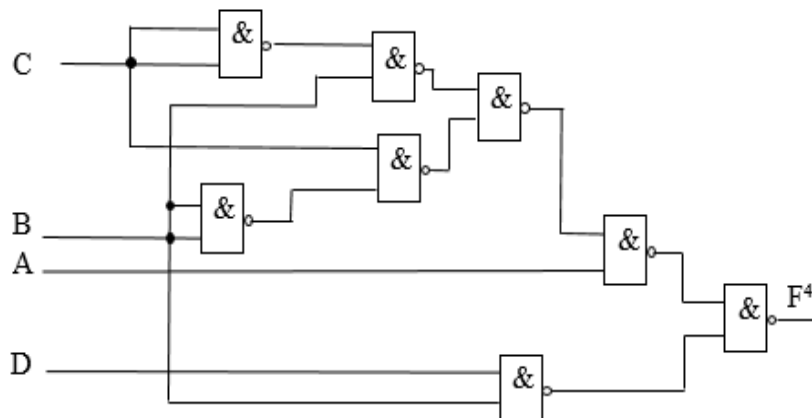
3 pont

e) Kiemelés elvégzése és a függvény kétbemenetű NAND kapus megvalósítása:

5 pont

$$F^4 = B \cdot D + A \cdot (B \cdot \bar{C} + \bar{B} \cdot C)$$

Részletes értékelés:

- Sorszámos diszjunktív alak 2 pont
Sorszámos konjunktív alak 3 pont
Maximum 5 pont.
- Grafikus ábrázolás 3 pont
Hibás bitenként 1 pont levonása 0 pontig
Maximum 3 pont.
- Minimál diszjunktív alak felírása 4 pont
Maximum 4 pont.
- ÉS-VAGY-INVERTER kapcsolás 3 pont
Hibánként 1 pont levonás 0 pontig
Maximum 3 pont.
- Kiemelés 2 pont
Kétbemenetű NAND kapus megvalósítás 3 pont
Hibánként 1 pont levonása 0 pontig
Maximum 5 pont.